

43 855

შოთა რუსთაველი

АФОРИЗМЫ

შოთა რустაველი

АФОРИЗМЫА

АКУА — 1966

43 856

Е и т е и г е и т
Б А Г Р А Т Ш Ы Н К У Б А

АФОРИЗМКУА

БАЛЫСТАР
ОНДОНОСОЛОО

5. Ахаҳә хымкых нықуғъеर алшоит атса иалхуу атсангъери.
12. Ажәабжы еитых ныңаңы иаҳеоит, уи ала ибзиоуп ажәенираала.
17. Дпоетуп ҳәа ахъз узитом, ихъзырхәагоу изағымтцацар.
24. Абзиабара — гукра ссируп, аилкаарагы мариам, ицәғьюуп.
Акалт-хыыгъаша иузадкылом, урт еинжәлазам, ари өакзоуп.
Уи абағоу, ари абағоу, урт рыбжыара атыша бжьюуп.
Бзантын дара шәцәеиламфашын, ишәабжызыгогы иара убри ауп.
30. Ауағы баағыс ажәа баағысы ихы аткысгыры еиғышааеит.
36. Алашара — лашароума, алашьцара иархуашьуазар!
37. Аедә күеңкуеи наччарала амза изацлабуам бзантык.
39. Иагъызызаргы иабызаргы алым иахшаз еиғышуп — лымқуоуп.
41. Абзиабара гуазырхагоуп, аха игутшыаагахоит зынгны.
49. Агүйл ссири, нас ауаци амра ыкүүхөйт еиңрэеиғышны.
50. Азә ак иутар — иузыхынхәаеит, ицәүтәахыз ӡыны иузадызоуп.
125. Амза шнеиуа амра ағылар, аблар ҭааеит, иара Җәышхоит.
152. Ацәгъя ағаңхъя уағ дымшәароуп, дағылароуп хатца гула.
160. Мыцла еибаркыу ауағ гурамга, ахъә куалаа игу иташәароуп.
162. Арыцхара зөгъ азеиғушуп: азә дашыргыы, шәғын ашыргыы.
183. Ацәгъя-мыцәгъя бзиатәшья амам, дарбанзаалак ғынтә дзиуам.
188. Ићалаша хырғашы амам, ићалаша усгыры ићалоит.
208. Угу итыхоз убла иабар, настыры узыштыңаш уаниар уара,
Арыцхарақуа иухыугахъоу уаламгароуп рирттытра.
332. Адууниажә мцуп, еинжыагоуп, еснағы иаршуеит ацәгъя-мыцәгъя.
335. Ахра еиғыш ибубую агу азынгыры ићоуп алмас иалхуу абты.¹⁾

¹⁾ Абты — жыйтәзәтәи абыльаруп. Напыла идыршәуаз, ма ԥсатас излеибашуу ахфа ду (копье).

АФОРИЗМКУА

БАЛЫҚСА
ЭЛОДІОЛОДІ

425. Бзиак қазтаz, бзиак зырғиаz ииuz бжъазуam иахъзalакгы.
519. Амцхәара аткыс eицәоу қазшьас акрыкоуma ахатца изы.
589. Афырхатца дацәшәар қалом аҳә-цхафыр аныкшара.
653. Ҳақым қазак игу цәгъахар, иаххәап, жәлара деңцирдыруаz,
Усқан диңхөйт даеa ҳақымн, уи дагъгуеитоит дшаафнашылаз.
Менижъарада уи дэзынхъаaya акаkала ииtашт атак.
Убас атәймуаф иаҳа даңушәоит иуабжъигарц хуартаран.
687. Агурфа-цәгъя уайаai, иухаршт, хара иаҳауou умшкуa реиңштәкъя.
694. Афыза изын нас афыза икүзар шпәжалои хеңгзáра,
Еицакра экүм абзиабара цҳас ихызароуп рыйжъара.
696. Апъсабара гурбъаузар, иаjштызгода алахъ еиқура?
696. Амшкуa иреиңшуп ҳа хлахъынта, аеаgъсаx'уеит егъаaurгы,
Зны илашоит уи мра ҳасабла, иаххадыдеит даeазныхъы.
698. Узхытәхәалои азы ицааршәхаз, Ѣсыгъла иара узмыръхозар,
Узлагузызен амра шеиши, иара ахъкыду узымфаzозар.
706. Уфыза изы убзиабара иақумзароуп нуадахара.
709. Агу-мыжда, ауаf игу, иара млашьуеит, бзантык итәуам.
Иара гурфоит, аха ишнеих'уа гурбъарадагъ иара нхауам.
Арахъ ульшыр, иара лашәуп, ишәагааугы уи иазшәауам,
Апъсра хъшәашәагъ ара имчыдоуп, даeа мчыкгы иаzтархаяам.
718. Абзиабаf ибзиабара илмүжжыроуп аламала.
720. Асас гулымтәах имфахыцра, иргурбъагоуп апъшема изыхәа.
724. Имташыцуеi згу хуагъсами роуп афызецәа бзия ибатәу.
727. Зыкура еилазгаз дарбанзаалак, үара иаaiрак изгарц дыжкам.
742. Зны, иуххәар еибъуп амхәара аткыс, өазныхъ, ажәа аус бжънах'уеит.
752. Зныхъ ауафы ихы иазиua, аба изурым иаба изыхәа.

АФОРИЗМКУА

ЖАЛЫУАСЫ
АФОРИЗМОО

755. Дзықуургубыз наң ипхьюокыр, иақуургубыз игу инархоит.
Ирхөйт абас: „Атартыша ұвағанымғы аус ұнагоит“.
758. Агуил фәны-хаа аныканжа, ақарматыс зынхом, ипсуеит.
759. Азәгьы уааигуа дәкамлар еибүп, згу ңхан иңоу дуцзар аткыс.
764. Уағ дангудағылак усқан ами иашьеи ғызеи анитахко.
768. Уағы илшоит хы-мәғәк рыла ағыза изы аиғызара:
Зегъ рағхъязагъ, ағырымцра, бәзантық иааигуа ақазаара;
Мейғзарада, гүк-тұсын ала ҳамта ҳыла еиқуршәара,
Тәэмәху мұкуа иңиңуара, илабжъара, иңхыраара.
776. Нас ахатса дгүмшәазароуп, агурғацәғъа иәаимтароуп.
780. Ауағ ңуба илшарц иңам дызғынцәаая иқула икажъра.
782. Абзиабара гуазырхагоуп...
784. Амра рхамъхар: агуил канзойт, адәкрынгъы наң иәфаауеит.
786. Иәхүартоузен лабырзышран, иара убас ақуғысычхара,
Иара ипєиңшү дақушәоит ұсызыху, дахъцаланғы захъынцъара,
Ахацәә рзы иңоуп ұћарас, ачхара-бубуа, еитачхара,
Азәгьы илшом ағсабарағ илахъ иану ахырьара!
791. Мәхуастала, ма храгула, иузыннылом ицоит ағсра,
Дыбубуаз, дкуадаэ, еилых амам, иағыхъашәаз дагоит иара.
Дажәыз, дкуүшыз зегъ еиҳынғоит, хынхәйртә ахъамам адамра.
Хъзыда-цәада уңазар аткыс, еибүп хъзыла атакхара.
794. Абарцәә ирыт умал шаны, атәкуа ирананжъ ахакуитра.
806. Аћубакуа ирхәо иашоуп: „Ацәғъа ахылтцеит агунхара“.
813. Нас уара ухы ухагыланат, урыцханы узыңкалашам.
821. Амза амра ианағыртлан, ашәахуақуа еиха иначчоит.
Амрахъ иааскъар, амрахуага иабылуеитә иара наскъоит.

АФОРИЗМКУА

БАЛЫКЕСРЕН
СИМФОНИЯ

Аха мрада ашәт канҗауеит, лашарада иара кашәоит.

Ха хырғуаң'я дхамбар ус ауп, ҳурға өңицхойт, аеарыбууоит.

838. Гүи, гуртқули, нас ахшығи иузенікүгаум, еилахуул,
Агу ахънеуа иаштоуп даргы, еицәқъалаазом рымға акыуп.

Агу змам нас уи дуафума, а, аа рышқа имға аркыуп.

840. Ауағ иакум, аҳаҳ шәыгугы агурғацәгъя иархуашоит.

844. Ақула бзия дэзырхарц иашытам, уи хымпәда ихы да боуп.

867. Бзиабараада инхахъада? Дабылгушьоит уи амца зкын ыз.

Дарбан хатқоу азә игурға, азә игуаңра эгу иазмырыз?

Нас уағ иимбаң ићалазеи, уара абас үгъсы зызтухыз?

Ақуң тарқуа иламлануа дарбан, иҳәенишь, агуил өңизхыз?

868. Агуил иаздааит: „Ушпәссиру, уара иулшоит абла хыхра,
Ас ақуңкуа зунууршазеи, иуадағуп уара үөыхра?“
„Ашоуп ахсаа узырдыруа,—аҳәеит усқан агуил шәтышра,—
Ассир, ашшә мариазахар, башак акухойт уи зытнухра!“

873. Шәғын ураздаа, ирхәо уазхуң, аха угу иаҳәаз ала уныңуа.

891. Абызшәа хaa иалшоит амат ыргубзыбын атра итнагар.

893. Аңғын иағысам уара узыңа, иинеужыны агурғара.

Иузымдыруеи дарбанзаалак дышзахымъо иөхәара.

Агуил бзиаху амра ишазыпшу, хымшгы иахъуам канжара.

Разңың, иааирек уаргурбъозар, элыпха ҳаура иҳәеит иара.

894. Адыр иртәғ бзия дибоит, амдыр изы уи дгуптәагоуп.

895. Аңәеи амцеи еиматәахууп, ианеиңүшәалак мцаны ибылуеит,
Ази амцеи еиматәахум, ианеиңүшәалак амца ҃суеит.

895. Уара ухъаа зхъаау дубар, иашан иаҳа угу изыбылуеит.

904. Абзиабағ имш ырлашыцо, ишъта ихыуп агурғара.

Аха атыхутәан дгурбъарц дыңкоуп уи зылшазгы ахгара.

АФОРИЗМКУА

Абзиабара гуаڭра усуп, ҳхықунаргылоит адамра,
Ауаф дыр абри дарۋашьоит, амдыр деибынатәуеит иара.

908. Азба ушынцәо азы уаниар, изхуартуозеи имжәкүа уаффыр.
913. Угу итыхо, узмыртынчуа, ҳәашшә узатар, даара игүйчигоуп.
923. Мра зымбакуа иғаз агуил, өек ахылтран иңкам бзантык.
931. Ө-гүк еизгуу анеиپыртца еицимгурфар алшом кырза,
Ауа гуакъа ипъиртца, иныжъра, уаф днанагоит айсра айынза.
940. Ех, адунеи уш҆еилкаатәу, ҳъъежы-хынхәуеит уара ула?
Сара сеиňштәкъя угура згаз роуп инейимаэтәо лабырзыла.
Хабатәни, нас ҳабоугой, ҳанбақұх'уен шыатанкыла?
Аха иудыруаз, анцәа дихъчоит уара иуцәымбыу гула-гъыла.
941. Азәи-азәи еиňшым ауаа, излеиňшымгы даара крыккоуп.
945. Мап, ахәзыба ахура азырбъом, иартсаулойт, ма иартәасуеит.
977. Аетә-качча узгуатазом, амра ихнафар мрахуагала,
Уахынла ауп ҳәа, өйнла ацәымза изыкаччом лашарала.
1082. Сара истахыу сара исымам, сара исымоу уи са истахым.
1082. Айхал хышәтәир, ахы лахар, итоу мацароуп икәтәо.
1154. Айкураан агуил ақунагома, аеадажәгъы — амса тәйифа.
1185. Ахыы тъхеиňхеи зыгъс ағхәароу, ахаангы гурбъа инатом.
Ихаňыцкуа абырға шрыхго дниазаауеит, өек изгуатом.
Ахыы мацхашт, маирацәахашт, иара дгүаڭ'уеит, ихы ишатом,
Дѣяхны адунеи даднахәалоит, уи тәфсантәыңка шытырца инатом.
1199. Бас иумоу зегъы дреицәоуп, ауа-агуцху дануабаха.
1218. Ишпәрәңхай амза шеишени амат гүмхә аласаңы.
1242. Айкураан агуил айыхъашәар, йарматыстас ахы абоит.
1330. Иаалыркъаны агурбъара, иуадафуп ахгара.

13 856

АФОРИЗМКУА

1334. Агуил канжоит, аббыыц нағсоит, азынразы хұтакы цәгъахар.
Иара өфөауеит ағхынразгы, амра цаҳәцахә иарыбубуазар.
Ахъта иагоит, амра иардоит, ирыцхаршом уи абар.
Аха усгы ақарматыс ашәа азаҳәоит, утакхар.
1335. Иара убас ауп ауағ игу, иарбану нас еиқүзырхо?
Гурбъеи гурғеи еиңрәзенішуп тынчрак артом, еимышхо.
Хъаас иңоу рыхәақуа зегъ иара ашқами рыхқуа ахъдырхо,
Нас адунеи агура згазгы, убри иами зхы иабоу.
1378. Зықъык ратқыс шәғык аиааниеит, изеибашшыр рөыманшәалан.

ШОТА РУСТАВЕЛИ

А Ф О Р И З М Ы

Перевод Б. В. Шинкуба
(на абхазском языке)

Аредактор А. Н. Гогуа

Асахъатыхы А. Г. Цқевитария

Атехредактор М. Д. Хахмегери

Акорреекторцә: Т. С. Ашхараа, С. М. Касланзия

Акының разы анапы атқауп 5.VIII.1966 ш.
0,75 күнпүкъ бъыңыц ыкоуп. Атыжырате хыпхъ.
бъымыц 0,8. Амел қыаад. аф. 60x92^{1/8}.
Азакас 2596. Аху 10 к. Атираж 2000.

Ашкентың жырта «Алашара»,
Акяа, Ленин иул., № 9

Қырт. ССР Аминистрция Ресовет акынъ азы Ахәйн-
комитет аполиграфиате ааглыкра Хала Акуатөи
әтипография № 7 В. И. Ленин ихъз эхмы.
Акяа, Ленин иул., № 6.

49.19/83

Ашекутыжырта
«Алашара»